

UN LLENGUATGE ENTENEDOR ► Un projecte de la Universitat Pompeu Fabra ha permès crear un recull de paraules mèdiques a partir de les definicions aportades per escolars.

Un diccionari de medicina pioner al món porta la firma de nens de Vilajuïga

► És un projecte innovador en el camp de la lexicografia i l'han elaborat alumnes de vuit centres educatius de Catalunya, entre els quals hi ha l'Escola Santiago Ratés

REPORTATGE

Mairena Rivas
VILAJUÏGA

■ L'Àlex, l'Aya, l'Amèlia, l'Ainhoa, l'Aniol, en Sergi i la Yolanda formen part del grup d'autors d'*El Primer diccionari de medicina il·lustrat*, un llibre que vol explicar el significat i l'ús de les paraules més bàsiques que els nens i les nenes escolten i fan servir quan parlen de la seva salut i de les seves malalties. Aquests set nens de l'Escola Santiago Ratés de Vilajuïga, han participat, juntament amb 1.200 alumnes de 2n, 3r i 4t de Primària, de vuit centres educatius de Catalunya, en l'elaboració d'aquesta obra. Rosa Estopà, lingüista de la Universitat Pompeu Fabra, ha dirigit el projecte, amb el suport del Col·legi Oficial de Metges de Girona.

"Ens hem plantejat que els nens van molt al metge, a fer revisions o quan es posen malalts, i fan servir paraules de la medicina que sovint no saben què signifiquen perquè no els les expliquem d'una manera que les puguin entendre", ha assenyalat Rosa Estopà, en l'acte de presentació del diccionari a Vilajuïga.

El llibre està destinat a lectors de 6 a 12 anys. Es tracta d'un projecte original i innovador, perquè és el primer diccionari de medicina per a nens i nenes que s'ha fet en català. Cal destacar, però, que aquesta obra, editada per Publicacions de l'Abadia de Montserrat, ja ha estat traduïda al castellà i, fins i tot, se n'ha fet una adaptació a l'espanyol d'Argentina.

Noms molt bàsics

Les paraules d'aquest primer diccionari de medicina són noms molt bàsics que fan servir els experts en salut, com ara els metges, els infermers, els logopedes o els dentistes, amb un significat específic. La mainada ha escoltat i també ha utilitzat

moltes d'aquestes paraules. Les més freqüents poden ser al·lèrgia, ambulància, càries, hospital, infecció, mal de cap, operació, radiografia, refredat, termòmetre, vacuna o xarop.

D'alguns mots relacionats amb la salut, possiblement, els escolars en saben moltes coses; però n'hi ha d'altres, com cicatriu, discapacitat, dolor, febre, moc, neurona, pell atòpica, poll, trau o vòmit, que són difícils de definir per als petits. Amb molta probabilitat, hi ha paraules que amb 7 o 8 anys no han escoltat mai o que no saben exactament què volen dir, com anorèxia, asma, autisme, càncer, eco-

grafia, malaltia rara, penicil·lina, pneumònia, síndrome de Down, traumatisme, varicel·la o virus.

L'Àlex, l'Aya, l'Amèlia, l'Ainhoa, l'Aniol, en Sergi i la Yolanda han estat convidats a explicar, davant del públic que assisteix a la presentació del diccionari, com han viscut l'experiència, i tots ells estan d'acord que han après moltíssimes coses sobre medicina.

A part de paraules que es fan servir per parlar de salut, en aquest diccionari també hi ha moltes informacions diferents: en primer lloc, les explicacions de què vol dir cada paraula amb dibuixos il·lustratius.

Entrevista Rosa Estopà Bagot

▶ DOCTORA EN LINGÜÍSTICA DE LA UNIVERSITAT POMPEU FABRA DE BARCELONA

«Totes les definicions del llibre tenen l'assessorament de tres pediatres»

M. R. VILAJUÏGA

Professora titular del Departament de Traducció i Ciències del Llenguatge de la Universitat Pompeu Fabra, Rosa Estopà ha dirigit l'elaboració d'*El Primer diccionari de medicina il·lustrat*. El 29 de maig va venir a Vilajuïga a fer la presentació d'aquest llibre, que acaba de veure la llum.

■ Com han confeccionat la definició de cada paraula?

■ Durant tres anys, una bona colla de nens, sobretot de 3r i de 4t, han participat definint i explicant les paraules i dibuixant-les. Això vol dir que, de cada paraula, tenim més de cent explicacions fetes pels nens. Hem separat tota la informació que podia ser científicament adequada d'aquella que no ho era. Només aquella que era més científica, l'hem incorporat en les nostres definicions. Hem desconstruït la informació per després tornar-la a construir.

■ Què han fet amb la informació que no han considerat científica?

■ Ens ha servit per veure que s'havia de construir pensament positiu, en el sentit que, si els nens deien que la síndrome de Down és una malaltia, els hem explicat que no ho és, o, si han dit que el càncer es contagia, també els hem explicat que no és així.

■ De quina forma ha avaluat el Col·legi de Metges de Girona el

Rosa Estopà ha presentat l'obra a Vilajuïga.

diccionari?

■ Totes les definicions, a part d'haver estat revisades per ulls diferents i per haver estat redactades per més d'un lingüista, estan llegides per tres pediatres del Col·legi Oficial de Metges de Girona. Tant la selecció de les unitats com les definicions que hem fet tenen l'assessorament de pediatres. A més, des del Col·legi de Metges, van considerar molt interessant que aquest llibre arribés a les consultes, tant perquè els metges puguin explicar als nens les paraules relacionades amb allò que els passa amb un llenguatge entenedor, com per ser un llibre de consulta a les sales d'espera.

■ Com es pot adquirir el llibre?

■ Es troba en totes les llibreries. A més crec que no és gaire car, el preu són 15 euros.

Un grup d'experts en llengua, didàctica i medicina, primer han desconstruït les explicacions dels infants i després les han construït

El llibre vol explicar el significat i l'ús de les paraules més bàsiques que els nens escolten i fan servir quan parlen de la seva salut

Aquest diccionari és una obra que s'ha fet de manera col·laborativa a partir del coneixement compartit i acumulat dels nens i les nenes. Rosa Estopà afirma que "aquests infants de segon, tercer i quart de Primària s'han convertit en petits-grans lexicògrafs".

Desconstruir per construir

Ella mateixa explica com s'ha gestionat la informació aportada pels infants de les vuit escoles catalanes: "El material ha estat digitalitzat i processat per un grup de dotze estudiants de la Universitat Pompeu Fabra. I diferents experts en llengua, didàctica i medicina, primer han desconstruït les explicacions dels nens i les nenes i després les han construït de nou". També s'ha fet una tria dels dibuixos fets pels alumnes per a cada definició. "Hi ha paraules que han costat molt de dibuixar", admet la directora del projecte.

L'alcaldeessa de Vilajuïga, Joana Cobo, ha acompanyat els autors en la presentació del treball i els ha felicitat.

"És una proposta molt interessant i sé que us ho heu passat molt bé participant-hi", els ha dit l'alcaldeessa, i hi ha afegit que, segons la seva opinió, "és un llibre molt didàctic amb explicacions senzilles i entenedores". En el mateix acte, també ha parlat la directora de l'Escola Santiago Ratés, Lluïsa Serra, per agrair l'oportunitat que la Rosa Estopà ha donat als alumnes de Vilajuïga per formar part en aquesta iniciativa.

Les vuit escoles

A banda de l'Escola Santiago Ratés, la resta de centres de Catalunya que han participat en el projecte són: Escoles Annexa-Joan Puigbert, de Girona; Escaladei, de Cerdanyola del Vallès; Oriol Martorell, de Barcelona; Sant Jordi, de Pineda de Mar; Sant Nicolau, de Sabadell; Vallmanya, de Sant Esteve de Palautordera, i Vedruna Immaculada, Barcelona. Els nens i les nenes que han fet possible el diccionari han passat pels últims tres cursos acadèmics (2015-2016, 2016-2017 i 2017-2018) i, actualment, estudien 4t de Primària.

El Primer diccionari de medicina il·lustrat compta amb dos antecedents de la mateixa directora del treball, *El Petit diccionari de ciència* i *El Petit imaginari de ciència*. Les tres obres s'engloben en un projecte més ampli que es denomina *Jugant a definir la ciència*.

MAIRENA RIVAS

▶ **Definicions i dibuixos.** El diccionari conté 200 noms que serveixen per parlar de salut presentats per ordre alfabètic i 150 explicacions amb els dibuixos corresponents. Hi ha també 32 paraules que són sinònimes d'unes altres, és a dir, que són maneres de referir-se al mateix, però amb una altra paraula.

Però també, la categoria gramatical de les paraules (si són noms masculins o femenins), informació de com s'han creat certes paraules, relacions entre les paraules del diccionari i informació sobre els contextos en què les usem. A més, el diccionari inclou un atlas de deu dibuixos sobre el cos humà, en què hi ha indicats 130 termes,

a més d'un conjunt dels verbs que s'empren per parlar de temes mèdics, amb exemples reals de com es fan servir. Són accions que tenen un significat específic en medicina, com desinfectar, curar, injectar, receptor o sagnar, presentats en frases creades pels mateixos escolars. El diccionari es tanca amb un índex complet per fer més fàcil la cerca de les paraules.

L'Àlex, l'Aya, l'Amèlia, l'Ainhoa, l'Aniol, en Sergi i la Yolanda.

MAIRENA RIVAS